

BOSHLANG'ICH TA'LIM FANLARINI O'QITISHDA INTEGRATSIYA VA 4 K MODEL

Ro'ziyeva Sevinch Maxmud qizi

Renessans ta'lim universiteti 3-kurs talabasi

sevichruzieva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limida fanlararo integratsiya va hamkorlikdagi o'rganishning ahamiyati ta'kidlangan. Ushbu aralash yondashuv o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish, ko'nikmalarini kengaytirish va olgan bilimlarini amaliyotga integratsiya qilish uchun qimmatli manba sifatida qaraladi. Maqolada shuningdek, 4K modellarining - hamkorlik, muloqot, ijodkorlik va tasavvurning - ahamiyati va ularning o'quv jarayonidagi roli ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: integratsiya, fanlararo bog'liqlik, boshlang'ich ta'lim, 4K modeli, hamkorlik, muloqot, ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, innovatsion ta'lim, metodologiya, o'quv jarayoni, zamonaviy texnologiyalar, loyiha ishlari, interaktiv usullar.

Аннотация: В данной статье подчеркивается важность междисциплинарной интеграции и совместного обучения в начальном образовании. Такой смешанный подход рассматривается как ценный ресурс для углубления знаний учащихся, расширения их навыков и интеграции полученных знаний в практику. В статье также освещается важность моделей 4К — сотрудничества, общения, творчества и воображения — и их роль в процессе обучения.

Ключевые слова: интеграция, междисциплинарная связь, начальное образование, модель 4К, сотрудничество, коммуникация, креативность, критическое мышление, инновационное образование, методология, образовательный процесс, современные технологии, проектная работа, интерактивные методы.

Abstract: This article highlights the importance of interdisciplinary integration and collaborative learning in primary education. This blended approach is seen as a valuable resource for students to deepen their knowledge, expand their skills, and integrate their learning into practice. The article also highlights the importance of the 4K models - collaboration, communication, creativity, and imagination - and their role in the learning process.

Keywords: integration, interdisciplinary connection, primary education, 4K model, collaboration, communication, creativity, critical thinking, innovative education, methodology, educational process, modern technologies, project work, interactive methods

Asosiy fanlarni o'qitishda hamkorlik turli fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni hisobga olish orqali o'quvchilarning umumiy bilimlarini oshirishning bir usuli hisoblanadi. Integratsiya zamonaviy ta'limdagi eng muhim usullardan biridir; u o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, bilimlarni chuqur o'zlashtirishga yordam beradi va ularni amaliy hayot bilan bog'lash imkonini beradi. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilar hali ham atrofdagi dunyo bilan tanish. Ular materialni yakka tartibda emas, balki guruhlarda osonroq o'rganadilar. Shuning uchun, dastlabki bosqichda o'qitishga integratsiyalashgan yondashuv mos keladi. Masalan, an'anaviy til darsidagi o'qish matnining ma'nosi fan yoki matematika kontekstida tushuntirilsa, o'quvchi uni yaxshiroq tushunadi. Hamkorlik tufayli darslar boyroq va samaraliroq bo'ladi. Masalan, matematika darslarida o'quvchilar nafaqat sanashni, balki real hayotdagi muammolarni yechishni va fan nuqtai nazaridan fikrlashni ham o'rganadilar. Dastlabki til va o'qish darslarida atrof-muhit, jamiyat va axloqiy qadriyatlar kabi boshqa fanlar bilan bog'liq tushunchalar adabiyot orqali kiritiladi. Integratsiyalashgan ta'limning asosiy maqsadi o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishdir. O'quv jarayonida o'quvchilar nafaqat ma'lumotni yodlashlari, balki uni turli vaziyatlarda qo'llashlari ham mumkin. Masalan, o'quvchilar matnni o'qishlari, undagi raqamlarni o'rganishlari, tabiat haqida gapirishlari yoki o'z xulosalarini chiqarishlari mumkin. Bu ularning tasavvurini kengaytiradi. Birinchi darsdanoq integratsiyaga erishishning yo'llari mavjud. Birinchidan, fanlararo aloqalar orqali, ya'ni bir mavzu va boshqa mavzu o'rtasida. Ikkinchidan, turli kurs komponentlarini bitta kursga birlashtirgan integratsiyalashgan kurslarni ishlab chiqish orqali. Uchinchidan, bunga loyiha ishlari orqali, ya'ni o'quvchilarni mustaqil o'rganishga undaydigan vazifalarni qo'yish orqali erishiladi. Integratsiya o'qituvchidan keng ko'lamli tayyorgarlikni talab qiladi. Ular nafaqat mavzu bilan, balki boshqa obyektlarning ahamiyati bilan ham tanish bo'lishlari va ularning o'zaro bog'liqligini tushuna olishlari kerak. Shuningdek, o'quvchilarning yoshi va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda dars vaqtini to'g'ri taqsimlash muhimdir.

4K: To'rt asosiy yo'nalish. 4K modeli "Kollaboratsiya" (hamkorlik), "Kommunikativlik" (muloqot), "Kreativlik" (ijodkorlik) va "Kritik fikrlash" (tanqidiy fikrlash) kabi to'rt muhim kompetensiyani o'z ichiga oladi. An'anaviy kurslardan farqli o'laroq, bu yondashuv talabalarga shunchaki darsliklarni yodlash o'rniga o'zlarini ifoda etish, guruhlarda ishlash, yangi g'oyalarni yaratish va ma'lumotlarni tahlil qilishni o'rgatadi. Hamkorlik talabalarga jamoalarda ishlashni, bir-birlarini qo'llab-quvvatlashni va umumiy maqsadga intilishni o'rgatadi. Masalan, loyiha ishlari davomida talabalar g'oyalar almashadilar, topshiriqlarni baham ko'radilar va muammolarni birgalikda hal qiladilar. Muloqot ko'nikmalari boshqalarni tinglash va tushunish, shuningdek, o'z nuqtai nazarini aniq va samarali ifoda etish kabi ko'nikmalarni rivojlantiradi. San'at yangi va ijodiy g'oyalarni topishga qaratilgan

bo'lsa, tanqidiy fikrlash talabalarga ma'lumotlarni diqqat bilan tahlil qilish va fundamental xulosalar chiqarishni o'rgatadi. 4K modelining afzalliklari: 4K modeli o'quv jarayonini yanada samarali va samarali qiladi. Avvalgi konsepsiyalar ko'proq yozish va diktantga qaratilgan bo'lsa, yangi yondashuv talabalarning mustaqil fikrlashi va g'oyalarini himoya qilishga urg'u beradi. Ushbu model nafaqat ijodiy, balki moslashuvchan, faol va mas'uliyatli ko'nikmalarni rivojlantirish orqali yoshlarni zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga tayyorlaydi. Masalan, boshlang'ich maktablarda, 4K modeli bo'yicha faoliyat yurituvchi bolalar bog'chalarida o'quvchilar o'yinlar, guruh ishlari va ijodiy loyihalar orqali o'quv jarayoniga jalb qilinadi. Matematika darslarida oddiy sonlardan tashqari, real hayotdagi muammolarni yechishni talab qiladigan vazifalar ham taklif etiladi. An'anaviy til darslarida o'quvchilarga hikoyalar yozish o'rniga yodlashga undaladilar. Bu bolalar uchun o'rganishni yanada qiziqarli qiladi va o'quv jarayonini yanada yoqimli qiladi.

Metodologiya: 4K modelini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun bir nechta muhim qadamlar qo'yilishi kerak. Birinchidan, o'qituvchilarning ko'nikmalarini yanada rivojlantirish zarur. Ushbu modelni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'qituvchilar yangi interaktiv o'qitish usullari va yondashuvlarini o'zlashtirishlari kerak. Masalan, bizning markazimiz o'qituvchilar uchun guruh ishlarini tashkil qilish va ijodiy topshiriqlarni tayyorlash bo'yicha ixtisoslashgan kasbiy rivojlanish kurslarini taklif etadi. Ikkinchidan, maktablar uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhimdir. 4K modelining turli elementlari, masalan, kengaytirilgan reallikka (AR) asoslangan darsliklar, o'quv jarayonini yaxshilaydi. San'at va fan darslarida o'quvchilar kengaytirilgan reallik ilovalari yordamida virtual muhitda o'qitilayotgan materialni ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Uchinchidan, oilalar va jamoalar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash juda muhimdir. 4K modeli o'quvchilarni nafaqat sinfda, balki undan tashqarida ham rivojlantirishga qaratilgan. Ota-onalar uchun farzandlarini ijodiy loyihalarga jalb qilish, ularni yangi g'oyalar bilan tajriba o'tkazishga undash muhimdir.

Xulosa: Oliy ta'limda fanlararo integratsiya va hamkorlikka asoslangan yondashuv talabalarning yaxlit rivojlanishi uchun juda muhimdir. Ushbu yondashuv talabalarga bilimlarni yakka holda emas, balki yaxlit ravishda olish imkonini beradi, bu ularning bilimlarini oshiradi va bu bilimlarni amalda qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi. Bundan tashqari, 4K modeliga asoslangan ta'lim jarayoni talabalarning hamkorlik, mustaqil muloqot, ijodiy fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu ularga zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga javob beradigan faol, mustaqil shaxslar bo'lib yetishishlariga yordam beradi. Shunday qilib, integratsiyalashgan ta'limni samarali tashkil etish, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
2. To'xtaxodjayeva M.X. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
3. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
4. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2004.
5. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.
6. Ro'ziyeva Sevinch. "Fan va madaniyat rivojlanishi: Renessans g'oyalarining zamonaviy ilmiy jarayonlarda namoyon bo'lishi" xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. Ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati va imkoniyatlari. – Toshkent, 2025.